

INDIVIDUAL GIVING AND VOLUNTEERING IN HUNGARY

A. Czako, L. Harsanyi, E. Kuti, A. Vajda
Central Statistical Office
Department of Social Statistic
Budapest 1995.

U uvodu ove studije objašnjava se njezin nastanak te se ukazuje na istraživački projekt koji joj je predhodio. Naime, komparativno istraživanje o razvoju privatnog neprofitnog sektora u razvijenim zemljama obuhvatilo je i Mađarsku. Istraživanje je proveo Institute for Policy Studies - The Johns Hopkins University. U ovom istraživanju pokazalo se da Mađarska ima najveći udio privatnih davanja u prihodu privatnog neprofitnog sektora. Otuda je nastao interes da se provede ovo istraživanje.

Na osnovi tog komparativnog istraživanja izdana je posebna monografija E. Kuti "The Nonprofit Sector in Hungary", Manchester University Press, 1996.

Ovo istraživanje finansijski je pomoglo više fundacija među kojima se ističu Fondation de France, Charities Aid Foundation, Rockefeller Brothers Fund. U istraživanju su kao konzultanti sudjelovali i poznati inozemni istraživači te lideri u mađarskom neprofitnom sektoru.

Istraživanje je provedeno korištenjem tehnika anketnog upitnika, dubinskog intervjua, studije slučajeva i analize pisanja tiska. Uzorkom su obuhvaćene 14.883 osobe starije od 18 godina. Njih se pitalo o njihovim dobrotvornim navadama uključujući donacije u naturi, novcu i volonterski rad. Donatorima se smatraju svi ispitanici koji pomažu fundacije, udruge, crkve, javne institucije ili privatne osobe osim članova obitelji, rođaka i bliskih prijatelja. Pod donacijama se podrazumijeva davanje u novcu i u naturi. O iznosu donacija u novcu, pitani su samo oni koji pomažu neprofitne organizacije i javne ustanove. Podjednako tako, volonteri su u ovom istraživanju oni pojedinci koji pomažu organizacije i ljude izvan kruga svoje obitelji i prijatelja.

Na početku studije donose se sažetak i glavni nalazi istraživanja.

Prema rezultatima ovog istraživanja, u 1993. godini dvije trećine odrasle populacije volonterski je pomagalo druge ljude i dobrotvorne organizacije ili je pridonijelo rješavanju socijalnih problema koji se javljaju na lokalnoj ili nacionalnoj razini.

Autori navode da je teško procijeniti vrijednost davanja u naturi. Davanja u novcu iskazana su u visini 8 milijardi mađarskih forinti, odnosno oko 0,3% od ukupnog raspoloživog dohotka. Vrijednost volonterskog rada procijenjena je na 14 milijardi forinti. Vrijednost davanja i volonterskog rada ima ne samo moralnu, nego i ekonomsku komponentu. Nadalje, pokazalo se da neizravna proračunska pomoć kroz porezna oslobođenja donacija ima zanemariv značaj u odnosu na priloge građana. Većina donatora uopće ne traži porezna oslobođenja, tako da izgubljeni prihod proračuna predstavlja manje od 10% od sume novca koju individualni građani daju kako bi pomogli neprofitne organizacije.

Većina pomoći neprofitnim organizacijama ide u četiri područja: socijalna skrb, kultura, obrazovanje i pomoć Mađarima koji žive u drugim zemljama. Područja aktivnosti značajno variraju prema tipu pomoći. Neprofitne organizacije koje osiguravaju socijalnu skrb uglavnom se oslanjaju na donacije u naturi i volonterski rad. Kulturu pomažu oni koji daju u novcu i volontiraju. U obrazovanju dominiraju donacije u novcu. Organizacije koje pomažu Mađare u drugim zemljama uglavnom primaju donacije u naturi.

Imajući u vidu nalaze ranije spomenutog istraživanja Institute for Policy Studies, ovdje se htjelo preciznije izmjeriti razmjere fenomena privatnih davanja i dobrotvornog rada u Mađarskoj te identificirati moguće faktore koji determiniraju takva ponašanja.

Prema nalazu ovog istraživanja dobrotvorne aktivnosti građana usko su povezane sa socijalno-demografskim karakteristikama i duboko su socijalno ukorijenjene. Žene bolje daju, ali manje volontiraju od muškaraca. Najbolje daju dobro obrazovani, na višim pozicijama, u dobi između 30 i 60 godina koji žive u većim gradovima. To su obiteljski ljudi, u pravilu s dvoje djece, imaju relativno visoka primanja iz različitih izvora. K tome, povezani su s volonterskim organizacijama kao njihovi članovi.

Na osnovi dobivenih odgovora o motivaciji za davanje i volonterski rad autori zaključuju da je solidarnost temeljna vrijednost mađarskog društva. Premda građani osjećaju potrebu da sudjeluju u rješavanju socijalnih problema, to isto tako očekuju i od vlade. U odabiru organizacija koje podupiru građani, presudnu ulogu igra povjerenje u organizacije i jasnoća ciljeva koje neka organizacija želi postići. Donatori i volonteri puno su bolje informirani od pojedinaca koji niti doniraju, a niti volontiraju. Većina onih koji ne daju ili ne volontiraju ne

znaju ili imaju ograničene informacije u organizacijama koje traže novac ili pomoć. To je povezano s činjenicom da tek nekolicina mađarskih neprofitnih organizacija zna i primjenjuje uistinu sofisticirane tehnike prikupljanja novca (fundraising), regrutiranja volontera i izgradnje čvrstih i trajnijih odnosa s onima koji ih pomažu. Autori to tumače da postoje neke mogućnosti za povećanje individualnih donacija i volonterskog rada te za unapređenje participacije građana u Mađarskoj u bliskoj budućnosti.

Detaljniji rezultati istraživanja donose se u sljedećim poglavljima i ona tematiziraju: veličinu i strukturu davanja i volonterstva, obrascе davanja i volonterstva, socio-demografske karakteristike donatora i volontera, motivaciju za davanja i volonterstvo, javno mnijenje o neprofitnim organizacijama, zaključke i tabelarne prikaze ranije spomenutih fenomena. Na kraju studije donose se informacije o metodologiji istraživanja i korišteni upitnik.

Zanimljivo je da najviše donacija u novcu odlazi crkvama. Donacije u naturi najviše dobivaju udruge. Kada su u pitanju donacije u novcu, najviše je onih koji daju u iznosima od 100 do 500 forinti. Donatori i volonteri ponašaju se slično jer svoja dobročinstva ne prakticiraju redovito. Najodaniji dobročinstvima su oni koji imaju završene fakultete. Oni su elita srednjih slojeva koja promovira kulturu davanja i brigu građana za probleme koji postoje u društvu, te na taj način doprinose razvoju civilnog društva.

Emocionalno zadovoljstvo u tome da se nekomе pomogne podjednako je glavna motivacija donatora i volontera. Volonterski rad potaknut je nekim konkretnim akcijama. Donatori i volonteri poriču da su njihova dobročinstva povezana s poreznim povlasticama za davanja u općekorisne svrhe. Dobročinitelji imaju najpozitivnije stavove prema pomoći djeci, starijima i hendikepiranima.

Donatori i volonteri nemaju značajno drugačije mišljenje o neprofitnim organizacijama od onih koji ne prakticiraju dobročinstva. Nešto više onih koji ne daju drži da su fundacije povezane s utajama poreza te da su neprofitne organizacije previše politizirane. Oni koji ne daju relativno su slabo informirani o davanjima i dobročinstvima.

Autori zaključuju da opća klima i sustav vrijednosti u mađarskom društvu idu na ruku razvoju davanja u općekorisne svrhe i volonterstvu. Naponi građana da utječu na odlučivanje i kontroliraju socijalni razvoj, uključuju potrebu i volju za sudjelovanjem u rješavanju

socijalnih problema. Većina je ljudi pripravna pomoći druge. Čak i većina onih koji ne daju, ima pozitivne stavove prema donatorima i volonterima. Autori drže da su donatorstvo i volonterski rad značajni za budući razvoj neprofitnog sektora u Mađarskoj.

Prema autorima bilo je za očekivati da je, poslije četiri desetljeća državnog socijalizma i duboke ekonomske krize, kultura davanja i voloniranja ponešto nerazvijena.

Budućnost razvoja davanja i volonterskog rada jasno će ovisiti o socijalnoj i ekonomskoj okolini za dobrotvorna ponašanja.

Ova studija značajan je doprinos ponovnom oživljavanju kulture davanja i voloniranja u Mađarskoj. Rezultati ovog istraživanja mogu biti od koristi u svim postkomunističkim zemljama. Ova studija postala je nezaobilazno štivo svima onima koji se bave istraživanjima i razvojem privatnog neprofitnog sektora u zemljama u tranziciji.

Ova studija mogla bi poslužiti kao inspiracija za provođenje sličnog istraživanja u Hrvatskoj. Neki nalazi iz ove studije mogli bi pomoći u boljem razumijevanju nekolicine problema i fenomena glede dobročinstava u Hrvatskoj. Svakako bi na prvo mjesto trebalo staviti činjenicu poreznih povlastica za davanja u općekorisne svrhe. Ovo istraživanje pokazuje da se radi o poticajima za davanje i za razvoj zajednice. Argumenti naše Vlade da se tu radi o pranju novca nikako ne stoje.

Gojko Bežovan

INTERNATIONAL LABOUR REVIEW

Vol. 134, 1995

Vol. 135, 1996.

Časopis *International Labour Review* izdaje Međunarodni ured rada u Ženevi na engleskom, francuskom i španjolskom jeziku. Časopis donosi istraživanja i komparativne studije koje se bave problemima rada i socijalnim pitanjima. Časopis također objavljuje aktualne informacije i preglede relevantnih tema te prikazuje publikacija.

Broj 1 iz 1995. godine donosi članak *Borba protiv nezaposlenosti: srednjoročne političke opcije za tranzicijske ekonomije*, u kojem Martin Godfrey razmatra dvije osnovne opcije: prva sadrži prikrivanje viška radne snage putem usporavanja masovnih otpuštanja i stečajeva te